

صوفی گهری مهولهوی

نهمین نه قشبهندی

بهناوی خوی گهوره ..

بهریزان !

باس باسی هه لۆی بهرزه فری ئاسمانی ئه ده بی کورده .. باسی
شۆره سواری گۆره پانی ورده کاری و جوان کاری و شیرین کاری و
گه وهه رباری شیعی کوردی به .. باس باسی مهولهوی به .. باسی
بولبولی گولزاری جیناسه ..

کورده ! ئه وه ته که له مهردی مهیدانی باره رو که لام .. ده باش
بیناسه .. شانازی ئه گهر بهو هه لۆ بهرزه فره وه نه کری به کیوه بکری ؟!
بهو خواناسه وه نه کری به کیوه بکری ؟! بهو ده رویشه هزاره دهوله مهنده وه
نه کری به کیوه بکری ؟!

زۆرین ئه وانهی ئه لێین و ئه نووسین : مهولهوی شاعیریکی بهرز
بوو ، صوفی به کی دل پر له نوورو سه پر بوو ، شۆرو ده روون پر له
دورو له گر بوو .. ئه لێین : مهولهوی له زانیاری عه قیده که لاما دهستی
بالای بوو ... ، دوکانی پر له کالای بوو .. به لام داخه کهم هیچ کامیشمان
بهو جۆرهی که بشێ مهوله ویمان نه ناسیوه و ئایستوانین بیناسین ، مه گهر
به ده گمن هه لکه ون ئه وانهی بتوان له هه موو روو بیکه وه مه ولهوی
بناسن ، جا بۆ بهیش پتویسته ئاوا کۆرتیک بته دی و دووباره و سه یاره و
ده بارهیش بکریته وه ، بۆ ئه وهی هه ر کامهی به پتی توانای خۆی له و باخچه و

گولانهی مهولهوی ، لهو باخو بمرهمهی مهولهوی ، لهو کانی و چمه‌ی
 مهولهوی ، له صۆفی گه‌ریی مهولهوی ، له هونه‌ری شیعی مهولهوی
 کۆل بکات و کۆل بیریته و ، خه‌رمانی لێ دروس که‌ین بۆ خوینه‌وارانی
 خۆمان و خوینه‌وارانی گهلانی تریشو ، هه‌وتی نه‌وه بدریته له یانه‌ی
 گه‌وره‌ پیاوانی عیلم و نه‌ده‌بی جیهان‌دا نه‌و کورسی‌یه‌ی شیای مهولهوی‌یه
 بۆی ته‌رخان کریته و بنریته لای ژووری ژووره‌وه .

به‌ رای من ره‌وشیکی گشتی هه‌یه بۆ هه‌موو ناسینی ، نه‌ویش
 نه‌وه‌ته مروّف کاتی نه‌توانی که‌سی بناسی که‌ خویشی گه‌یشتیته پایه‌ی
 نه‌و که‌سه ، به‌ لکوو له‌وه بالاتریش . . واته‌ : کاتی تو نه‌توانی شتی
 بناسیت که‌ زانیاری تو بتوانی هه‌موو ده‌وره‌ری نه‌و شته‌ بناسیته و
 بیداته‌به‌رو ده‌وری بدات . . وه‌کوو نه‌لین (زانیاریت موحیط بێ
 به‌و شته) .

که‌وابوو مه‌وله‌وی ناسین مه‌وله‌وی‌یه‌کی نه‌ویتی ، له‌به‌ر نه‌وه‌یشه
 نه‌لیم : نه‌بی چهن کارناسیک بینه‌وه به‌ یه‌که‌ هه‌رکامه‌ی له‌ گوشه‌یتکه‌وه
 هه‌ول‌بدن تاوه‌کوو بتوانن مه‌وله‌وی بناسن ، بۆ نه‌وه‌ی بتوانن به
 هه‌مووانه‌وه به‌ خوینه‌رانی بناسین .

زۆر ناسانه‌ بلین : مه‌وله‌وی له‌ زانیاری که‌لام‌دا بالاده‌س بوو ،
 به‌لام‌ ئایا خۆمان له‌ زانیاری که‌لام‌دا نه‌وه‌نده‌ شارده‌زاین که‌ نه‌م باومه‌ره
 ده‌رپرین؟! . ئایا زانیاری که‌لام‌چی‌یه‌و ورده‌کاری‌یه‌کانی کامه‌تان؟! . . .
 به‌ راستی نه‌گه‌ر جه‌نابی مامۆستا مه‌لا که‌ریم ، خوای لێ رازی بێ ، به
 کتیبیکی (۸۳۰) لاپه‌ره‌یی رافه‌ی پتر له‌ دووه‌زار دیره‌ شیعه‌ره
 عه‌ره‌یی‌یه‌که‌ی کتیبی فه‌زیله‌ی مه‌وله‌وی نه‌کردایه‌ کێ نه‌بوو نه‌و سپارده
 گه‌وره‌یه‌ نه‌نجام‌بدات؟! . هه‌روه‌ها مامۆستا رافه‌ی عه‌قیده‌ کوردی‌یه

سۆرانى به كهى مهولهوئى كردوه كه ناوى (عه قىدهى مهرضى به) بهو
له ۲۴۰۰ شيعر زياتره ، ئهم راقهيه (۸۰۰) لاپه ره زياتر ئه بى (۱) .

يان ئه وهى زۆر به قوولئى زمانى ههورامى نه زانئى كهى ئه توانئى
بهو جوړهى بشئ برواته بنجو بناوانو برواته قوولائى شيرين كارى و
خه يال پهردازيى شيعره كانى مهوئى تا رۆحو گيانى ئه به هره مه ندو
تيراو كات ؟ به راستى لهو مهيدانه شا پيرمه تردى نهر رهنجيكي سو پاس
ئى كراوى كيشاوه ، ئومئده وارم ناوى هه ميشه بهرز بيت . به لام لهم بارى
گوڤينه وه هيشتا هه مووى شيعره كانى ليك نه دراونه ته وه و ئه وئى كه
هه به هيشتا بريك دهسكارى و يوون كردنه وهى ئه وئى ، كه ئومئده وارم
كه سانئىكى وه كوو مامؤستا عوسمان ههورامى و ره ئووف عوسمان و
مامؤستا محمد امين جيبو ئه وانئى لهو باره وه كوئىونه ته وه و ئه و
ئاواته مان بئرنه دى .

مه به ستيكى تر له شيعره كانى مهولهوئى دا هه به وام بو دمركهوت
هه چكام له وانئى كه له ريكاى ناساندنى مهولهوئى دا رهنجيان كيشاوه
خويان ئه نه داوه ، ئه وئى باسى (جيناسه) له شيعره كانى مهولهوئى دا
كه به راستى مهولهوئى نهر لهم هونه ره يشا ده ستيكى بالاي هه بووه .

راسته كهى من ويستم ههر بوئمونهى ئهم په نجه راكيشانهم
بگه ريم چهن شيعرئى له شيعره عه ره به به كانى هه ل بؤيرم ، ديم زور بهى
شيعره كانى پريه تى لهم هونه ره وه لئار دنى ناوئى ، ئه وه نده يش له باره
جيناسه وه به پئزو دهوله مه ندن گه يشتوئته لوئكه ، جا رام هاته سهز
ئه وهى ههر په نجهى بؤ را بگيشم به لكوو ، ئه مه خوايه ، به كئى له خويته واژه
به رزه كانمان غيرت بيگريت و دهس بداته ئهم كاره پئويسته يش .

ئخر هه روا كارئى ساده نى به مه لايئى كورد كه له
ناوى عه ره بو ولاتى عه ره بدا نه بخويئدئى و نه ئيائى و ،

وهكسو ئىمرويش ئاوا چاپو چاپمەنى و رادىئو رۆژنامە
 نەبوو، ھات وچۆ ئاوا ئاسانو فراوان نەبوو، جىھانى
 مەولەوئىش ئەم پەرى سلىمانى و ئەپەرى سەو سابلانغ بووئىت كەچى
 كاتى دەست بىداتە قەلەم ئەسپى قەلەم لەو مەيدانەدا لە ھەموو چابوك
 سوارىكى خاوەن زمانەكە باشتر تاو بىدات و دەورەو مەقەسەى پى بىكات؟!
 ئاوا ھونەرىك مەگەر ھەر لە مەولەوى بىت! مەيدان مەيدانى زانىارى
 كەلام و زمان زمانى عەرەبى بىت . . سوارىش شۆرەسوارى تاوگۆزى
 بىت ، كەچى ھەم لە جوان كارى و وردەكارى و ھەموو ھونەرىكى شىعدا
 بىگاتە لووتكە؟! لە زانىارى يەكەشا شان بىدات لە شانى ھەموو
 كەلەمىردىكى ئەو زانىارى يە . . لە ھەمووى گرنگتر جىناسەكەش ھەتا
 بىت شىعەرەكانى جوانتر بىكات و باشتر بىان درەوشىنئىتەو، ھەستى
 ھىچ چۆرە زۆر لە خۆكردن و زۆر بۆ خۆھاوردىكىشى لى نەكرى .
 كەوابوو خۆئامادە كرنىكى ئەوئى بۆ تى گەشتن لە شىعەرى مەولەوى زانى
 ئابىنى ، مەولەوى صوفى ، مەولەوى عەرەبى و فارسى و ھورامى و
 كوردى زان ، مەولەوى پەروردەى دەستى سروشتى
 ئىجگار رازاوەو شىرىنى كوردستان و . . مەولەوى يەك كە
 ھەوار بە ھەوار لە گەل خىلە جافەكاندا خىلەو خوارو خىلەو ژوورى
 كردى . . ھەزارانە ژىابىت و شارەزای زىنى ھەزاران بىت . .
 مەولەوى يەك بۆ خەرمانى زانىارى يەكەى لە سلىمانى و سەو سابلانغ و لای
 مەلاچاكان مەلئو باقەى گرتبى ، ئەوساكە بووئىتە دىوہ خان نشىنى
 مىرانى جافو تەكەنشىنى شىخانى ھورامان . . مەولەوى يەك ھورامى
 زمانى زگماكى نەبىت و ، ھورامى زانىنەكەى بىگاتە رادەپىك ،
 دانشمەندان نەبى كەمتر بتوانن برونە بناوانى مەبەستەكەى و . .
 بەوچۆرەى بشى پەى بىمەن بە ھەستەكەى . .

به لای به راستی کی بی بتوانی برواته ناخی ههستی مهولهوی و داخی
دلی بناسیت و بهو جورهی بشی تام و مهزه له هونه ره که هی و هر گریت و
به هره ی لای به ریت و ، له ویش گرنگ تر هونه ره که هی هل سه نگی نیت و
پایه ی بو دیاری کات . ئایا که سی له و جوره ژبانو له و جوره زمانه و له و
جوره زانیاری یانه ی نه و شاره زان بهیت ، خوی به تاکه که سن نه توانی بدات
له و کیوه سه رکه شه ی که سه ری له ئاسمان توند کردوو ؟!

نومیده وارم له م به شه دا که پیتم سپیراوه بتوانم تاراده بی سپارده که م
به جی بیتم . . به لکو و ههنگاو بییت بو ناسینی گوشه بی له بازاره پر له
زیرو جه و اهیره که هی مهولهوی ، بازاره پر کالو و ئالو و الا که ی نه و شاعیره
به رزه بو هه لدانه وه ی سه ری نه و گه نجینه ی حکمهت و عرفان و
تسه و وه ی نه و پیره جوانه و ، نه و هه زاره ده و له مه نده و ، نه و قه له نده ره
ده ره ده ره و . نه و زانا به هره مه نده سه روه ره .

جا سه بارهت به صوفی گه ربی مهولهوی . . نه لیم : - گومانی تیا
نی به مهولهوی صوفی مه سله ک بووه . چونکه هه ره به وه ی که موریدی
شیخ عوسمان سیرا جه ددینه نه وه خوی گه زوره ترین به لنگه ی صوفی
بوونیه تی ، له گه ل نه وه شا له گه ل نه و هه مو و په یوه نده شا له گه لی زانیاری
ئیسلامی و شیخ و مه لا و صوفی دا ناتوانم بلیم مه و نه وه ی گیانی خوی ته رخا
کردوو بو صوفی گه ری ، چونکه نه گه ریش بلیم دیوانه که ی نه لای : نا . .
نه لای : نا . . من هه مه ره نگم ، به لام سه ره ته لی هه و نراوه کان و
گه و هه ربار تر یان شیعه صوفی گه ری به کانیه تی ، هه رچه ن که به شی زوری
دیوانه که ی نین ، (واته : به ترخ زورن نه ک به ژماره . . .) هه روه ها
هه رچه ن که مهولهوی له زانیاری و زمان زانی و شیرین خه یالی و
ورده کاری دا گه یشتوو ته نه و په ری ده سه لات و ئوستاد بووه ، له
صوفی گه ری به که یا هه رچه ن ماموسنا بووه به لام ئوستاد نه بووه ، واته

به پیتی دابو نه ریتی ته سه ووف نه گدیشتووه ته پایه ی کامیلی و موکه ممیلی و نه بووه ته پیری طه ریکهت و بیته مورشیدو ئوستاد .. به پیتی رهوشی نه قشبه ندی به کان نه گدیشتووه ته « به قای پاش فهنا » . لیره شدا نه گهر دیسان من بلیم گدیشتووه دیوانه که ی نه لئی : نا ..

جا لیره دایه که چوارچیوهی شیعر جیاده بیته وه ، بوچی ؟ چونکه شیعری پین گدیشتوان نه لئی : نه وه ی نه یه وئی مهستی باده ی مهحه بهت بیت من ساقیم ، نه وه ی نه یه وئی برواته سهر لووتکه ی موراد من رییه رو ری نیشان دهرم ... پین گدیشتوان ، جگه له خودا ئیتر ده ستوودا وینی که س نابن ، چونکه گدیشتوونه ته پایه ی شو هوود واته (عین الیقین) و ، پاش گدیشتن به مرز ناواتیان براوه . به لام شاگرد ئوستادی نه وئی و ، ری بوار رییه ری پیوسته ، مه ی خور به شوینی ساقی و مه ی دا نه گهری ، لیره دا شیعر نه بیته شیعری سووتاو یک که نه لئی : ناو بکه ن به سهر نه م ئاگری دهروونه ما ، نه لئی : مه زراو کشته که م تینوو به تی و ناوم نه وئی .. نه لئی : ساقی ! جامیک .. ، شهیدای ئوستادیکه زاناو توانای کات ، بولبوله و ویلی گو له ، مه ی خوازه و خاوه ن مه ی نی به ، لاوازه و دل سووتاوو ناکامله ، جیهانی نه و جیهانی ناسووته و په له کوتی به تی بو جیهانی مه له کووت ، جیهانی په روانه به و نه یه وئی بسووتی !!

جا بو روون کردنه وه ی نه م باوه رهمان ئیسته پیکه وه سه ریگ نه کیشینه ناوی جیهانه پرئوف و ناواته که ی مهوله و بی نهر ، تا بزاین له گوره پانی صوفی گهری دا خوزگه و ناواتی نه و چی به و چونه و له به ردهستی پیری خوی دا شیخ عوسمان سیراجه ددین چون نه که ویته رازونیازو ، چی له و پیره ی نه وئی ؟

له م پارچه هونراوه دا مهوله و ی پاش پیشه کی به کی زور ئوستادانه گیانی خه لک و هی خوی به دانه ویله بیک لیک نه داته وه که نه بریت بو

ئاش . . جالە مورشیدی داوای « داناوئیک » ئدکات بۆ ئەوێ دانەکەئ
ئەم پالکو ساغ و پر بێتو ، دانەئ ئەم لای خوای گەورەو بەرەبەر بە
دانەکانی تر یووژەرد نەبێ ، جالەئێ : ئەئ پیرەکەم !

حەیفەن تۆ میراو سەرچۆئ بادە بی
وہ ھەرکەس وە قەد کەفاف دادەبی
من کشتەم یووژەرد ھام فەردانم بۆ ،
دانەم یوو سیای ھام دەردانم بۆ !
ئەر سەد کشتەکەم ئاخر کارشەن
ھەفتەکەئ ئاخر تۆ وە ھارشەن ،
سا ھۆرکەر بابێ جۆ جۆ جۆگەئ مەئ
وہ سەر کشتەم دا پەئ پەئ پەئ پەئ
بەئکەم ئینە خوان کە شێوێ کەرۆ
جێ ئاخرەوہ داناوئ وەرۆ

لێرەدا دووشت دەرنەکەوئ ، یەکەم تارادەبێ بە ھەزەمەند بووئ
مەولەوئ لہ سلووکئ صۆفئ یەتئ داو ، ھەرودەھا نەگەشتن بەو پەری
ئاواتو ، دەسەداوئین بووئ مورشید بۆ گەشتنە مراز .

ئەمەش ھۆنراوہ بێکئ بەسۆزو بە پێزتری مەولەوئ بۆ شێخ
عوسمانئ مورشیدی :-

شێخئ دەوئ ئەمەند بە ھەرئ سەر مەدی !
یاگەئ حەقیقەت جیلوہئ ئەحمەدی !
جە شەو ھەوارگەئ فەنا و بەردە !
بای ھەردەئ بەقا یاتاگە کەردە !

موتته صیف به وه صف شهئنی و صیفاتی ؟

موشهرهف به فهیض تهجه لای ذاتی ؟ (۲)

خهلیقهی صدای (آدن) شنهفته ؟

به لهد نه سارای نه طواری ههفته ! (۳)

واسیطه ی راگهی بهینی عیلم و عهین !

صاحب جهناحهین ! بهعنی : (ذی انورین) !

پیری پاک جه گهرد خاکی ناسووتی ! (۴)

مهز لگهی سهر بهرز سهر مهله کووتی !

دل وه نهوای بهزم جه بهرووت ناوا

سیر او ی سهر او لاهووتی ماوا !

جسما لدینا ، روحا لدیه

دائیره ی تهمام (منه ، ایله)

بین تهلوین نه سای ته مکین دا مه کین !

(روح الله روحه : آمین !)

نامه ی روّح نه فزای شیرینت یاوا

دل وه مهردومهک دوو دینهش ساوا

توی دهر وون وه نوور صهفا دا بهرداخ

بوی ناشناییم دا نه رووی دهماخ

دهر گای حوققه ی لال دانهت شکاوان

جه رووی لوطفه وه نینهت فهرماوان :

یا کافهز بریان ، یا مه للا مهردن ،

یا خو عارتهن دوّس وه یاد کهردن !

خەمگین مەنیشە ، خەم بەدەر وە باد ،
 فەلەك نەمازۆ كەس وە خاطر شاد .
 ئەووەل من كینان ، وچوودم جە كۆن ؟
 واچوون دۆسەنان ، شەرت قبوولی تۆن
 ئەر وە بیگانە وەر خویشم زانی
 تۆ حەساوەنی وە هەرچیم وانی
 دووھەم : چون كەسێ گەدایی كیش بو ؟
 یادی تەواضوع خەصلەتی ویش بو ؟
 ئەو بارۆ نە دل تەواضوع كەردەن
 هەر عادەتی ویش وەجا ناوەردەن
 بەلام هەر كەسێ شیخی مێئالەن
 عادەت ئیستیفناو شیوێش جەلالەن
 ئەر جار جارێ نام چوون منج بەرۆ
 (خرق العادە) ئی ظاہیر مەكەرۆ
 ئەر راضیت وە یاد خەستەنی دلگیری
 یا شیخ ! تۆ دايم (نەقش) ی ضەمیری
 چ حاجەتەن دەس پەنی قەلەم بەروون
 یادم نەمشی چەنیت یادكەروون ؟
 پەنی كەسێ خاسەن نامەنی جە حوب كەیل
 تازە بسائۆ وضوو جە جۆی مەیل
 خو من هەر جە زوو وە مەیلت مەستم
 هەر جان فیداكەنی رۆكەنی (الست)

سېهه : خه مگنيم جه دەس خه جله تهن
 خه جله تم جه دەس سهختي غه فله تهن
 ياران ، چون صافى مهى ، وه كامه وه
 ويهردن ، چون دورد ههر من مامه وه !
 گياى په ژموردهى ته ژنه كهى بى شوم
 چه مهراى واراى هه زورى لوظفى توم
 تو دەس وه ره شحهى ره حمهت په يابهى
 من وهى پر خاوى چه يفهن يه تا كهى ؟
 ته نيماى چه قيقى نهردى بشانو
 من و تو جه دەس من و تو سانو (ه)
 تو ، بى تو ، لوظفت پهى من زياد بو
 من ، بى من ، روحم وه خز مهت شاد بو

به آئى شيعرى ته سه ووف بهم جوړه شيعرانه نه آين ، چونكه
 كه ره سته بيك كه له ودا كراوه ته كار كه ره ستهى ته سه ووفه .

جگه له ودهش له مور يده وه بو پر نو سراوه ... هه روه ها
 پيشان دهرى نه وده ته كه مه ولهوى هيشتا ههر عاشقيكى په روبال سووتاوى
 بى په روايه و ، پى ديت كه هاوريكاني جى يان هيشتو وه و ، وه كو
 « سه فای » مهى يان مهى پاك و زولال و رووناك رو شتوون و ، نه م هيشتا
 وهك « دورد » واته خلتهى شه راب ههر ماوه ته وه و ، ناواتى نه وروژه يه تى
 خوا كاريكى وا بكات من و تو له نيوانى نه وو پير يا نه مينى ، كه له خودا نه م
 جمگه يه چهن و اتا يكي هه يه ... من و تو كردن هى دوو كه سه دليان
 ليك دوور بى و .. هه كه سهى چاوى له قانجازى خوى بيت .. يان
 بو كه سيكه چاوى له دنيا و دهسكه وتى دنيا و مالى دنيا بيت .. به لام له

شاری عیش و خۆشه‌ویستی دا مال و سامان و جیهانی ناسووتی بایه‌خی
 نی‌یه ، له یاسای صۆفی‌گه‌ری دا ئەم پایه‌یه پایه‌ی « فه‌نای قه‌لبه » که
 پایه‌ییکێ زۆر گه‌وره‌یه . . . ئه‌ویش ته‌نها له‌وه‌دا نی‌یه که من و تو نه‌مینی . .
 ئه‌وه به‌ته‌نها ئه‌بیتته فه‌نا ، به‌لام کاتی که ئه‌کێ : « من بێ من رۆحم وه
 خزمه‌ت شاد بۆ » واته : من به‌ بێ ئه‌وه‌ی به‌ جه‌ستهم بێم بۆ خزمه‌ت
 رۆحم خۆی به‌ته‌نها بتوانی به‌خزمه‌ت شاد بێ ، ئه‌وه ئه‌بیتته فه‌نای قه‌لبه
 له‌م حاله‌ته‌دا ئه‌توانی له‌ رێگای قه‌لبه‌وه بگاته خزمه‌تی مورشید .

هه‌روه‌ها به‌کێ له‌ پایه‌ به‌رزه‌کانی مرۆفایه‌تی و صۆفی‌یایه‌تی
 راسته‌قینه‌ی مه‌وله‌وی خۆ به‌ که‌م زانینه‌و وه‌فاداری . . مه‌وله‌وی قه‌ت
 ئەم هه‌مووه‌ عیلمه‌ی نه‌بووه‌ته‌ هۆی له‌خۆبایی‌بوونی له‌ مه‌یدانی
 صۆفی‌یه‌تی دا . . وه‌کو له‌ پێشه‌کی عه‌قیده‌که‌یا ئه‌کێ : لوطفی ئه‌بو‌وه‌فا
 بوو یارمه‌تی دام ئەم به‌ره‌مه‌م هاورده‌ ده‌ست . ئه‌بو‌لو‌ه‌فایش شیخ
 عه‌بدو‌رره‌حمانی کوری شیخ سیراجه‌ددینه ، که له‌گه‌ڵ ئه‌وه‌دا شاعیریکی
 به‌ده‌سه‌لاته له‌ فارسی دا ، له‌ گۆره‌پانی ته‌سه‌ووف‌دا ده‌ستیکی یه‌که‌جار
 بالای بووه‌و ، شیخی باوکی به‌ نووسین ئیجازه‌ی ئه‌شادی به‌وو به‌ شیخ
 به‌هادینی برای داوه‌و زۆر ستایشی کردوون . . . وه‌ مه‌وله‌وی پێ‌دی
 که له‌ مه‌یدانی صۆفی‌یه‌تی دا چاوی له‌ ده‌ستی شیخ عه‌بدو‌رره‌حمان بووین ،
 بۆیه ئه‌کێ یارمه‌تی مه‌عنه‌ویی ئه‌و بوو من توانیم ئەم عه‌قیده‌یه‌م بنوسم .

پێ‌سته‌ بلێم ؟ شیخ (عبدالرحمان) شاعیریکی زۆر به‌ده‌سه‌لات
 بووه‌ ، به‌لام داخه‌که‌م شیعه‌رکانی فارسین و ئه‌وه‌ی له‌م زمانه‌دا شاره‌زا
 بێ ئه‌زانن پایه‌ی شاره‌زایی و شاعیری چه‌نده به‌رز بووه‌ ؟! به‌تایه‌ت
 که‌ته‌نها سی‌و‌دوو سالی‌ش عومری کردووه‌و به‌ جوانی مردووه‌و له‌ به‌غدا
 له‌ گۆرستانی گه‌بلانی دا ده‌فن کراوه .

مهولهوی له کتیبی (فهضيله) کهیشیدا نه فرموی : شیخی
 بههائه ددین نه مری پین کردم بۆ نووسینی ئەم کتیبه ، ئەمهش وه کو گوتمان
 هم وه فاداری به وه هم له خۆبایی نه بوونه و ، له هه مان کاتیش دا پیشان ده ری
 پین هاتنه به وهی که هیشتا پتویستی به مورشید ماوه و ، له و ریبازه دا
 خۆی به ئوستاد نازانج ، ههروه کوو له م شیعرانه شیا ده رته کهوئ که
 پاش مهرگی شیخ سیرا جه ددین و له پاش نه وهی شیخ بههائه ددین بو وه ته
 جیگه داری ، مهولهوی بو وه ته موریدی نه و ذاته و دهروونی خۆی پین
 سپاردوه ، نهویش له م قه صیده دا به باشی ده رته کهوئ که مهولهوی
 بۆی نووسیوه ، مهولهوی ئەم شیعرانهی به بۆنه ی گه رانه وهی شیخ
 بههائه ددینه وه له حج بۆی نووسیوه .-

نایینه ی کامل نازیزه که ی فهد !
 فیدای نامات بام سه فاییت ناوهرد
 خه یلین گهردی پات نه دیدهم نوور پین
 یانه ی چه م ویران تهمام خابوور پین
 خاس بی ته شریفه هم ناوهرده وه
 گهردی پات وه تن ناوا گهرده وه
 ساقی ! نینه به زم وه صلی یارانهن
 چه رخچ هه ر نه و چه رخ هه رده جارانهن
 ده وری ده ر وه به زم وه بیاله وه
 ژهنگی دل وه زاخ مه ی بمانه وه
 جامیمان جه ده س تو هه م سه نده بو
 فرسه تن نه صیو نه که نه مه نده بو

پین گومان نه مهولهوی به و عیلم و ریشی سپی به و صوفی به تی به وه
 مه ی خۆر بو وه ، نه مورشیدیشی مه ی گیر ! مه ی مه ی خۆشه وستی و

زانباری رینگای خوداناسی یه و ، بهزم بهزمی صۆفی گه‌ری . به‌لام نه‌بی
نه‌وه‌ش بزاین نه‌وجۆره پیاوانه وه‌نه‌بی به‌هره‌یان وه‌رنه‌گرتی ، به‌لام نه‌وان
به‌شوینی که‌مالی مه‌عنه‌وی دا گه‌راون . . نه‌و که‌ماله‌ش ده‌ستی که‌م
که‌س که‌وتوو .

هه‌روه‌کو له‌کتیبی (ته‌صه‌وف چی‌یه) دا له‌به‌شی لیکۆلینه‌وه‌ی
مه‌حوپی پایه‌به‌زردا ده‌سنیشانم کردوو ، خه‌لیفه له‌گۆره‌پانی
ته‌صه‌وف دا چه‌ندین پایه‌ی هه‌یه ، نه‌مانه خه‌لیفه‌ی مورشیده‌کانیان بوون
که‌واته‌خاوه‌ن پایه‌ن به‌لام نه‌وان شه‌یدای که‌مال بوون ، بۆیه سکالای
بی‌ده‌سه‌لاتی یان کردوو ، گوتمان نه‌وه‌ی گه‌یشه‌ نه‌و که‌ماله‌ته‌نه‌ها
ده‌سته‌وداوتینی خواو پیغه‌مبه‌ر نه‌بی ئیتر ده‌سه‌وداوتینی که‌س نابی .

جا نه‌وه‌تا مه‌وله‌وی به‌شیخی به‌هائه‌ددین نه‌لی :-

ساقی ! نه‌مه به‌زمی ره‌صلی یارانه ، چه‌رخیش هه‌ر هه‌مان
چه‌رخه‌که‌ی جارانی زه‌مانی باوکه‌ته ، به‌لام تو ئیسته‌که‌راوتیه ساقی ،
که‌واته‌ده‌وری به‌ده‌وه‌و ژه‌نگی دل به‌زاخی مه‌ی پاک‌که‌ره‌وه ، واته‌:
زاخاوی دل به‌ده . (نه‌زانین مه‌به‌ست نه‌ئهم دله‌گۆشتینه‌یه‌و نه‌ئهو
ژه‌نگه‌ناسراوه‌ش) هه‌روا که‌له‌قورئان دا نه‌فه‌رموی : (کلا بل ران علی
قلوبهم ما کانوا یکسبون) . ره‌ین واته‌: ژه‌نگ .

جا نه‌لی : (جامیتمان جه‌ده‌س تو هه‌م سه‌نده‌بو) . واته‌: با
هه‌روه‌کو زۆر جار جاممان له‌ده‌ستی باوکه‌ته وه‌رگرتوو هه‌ر به‌وجۆره‌ش
له‌ده‌ستی تویش وه‌رگرین . . نه‌کا نه‌صیب نه‌مای ، که‌وابی به‌هره‌ی
زۆری له‌باوکی وه‌رگرتوو ، به‌لام به‌داخه‌وه‌ته‌مه‌نی ئهم مورشیده‌یشی
هه‌ر کورت‌تر بوو له‌ته‌مه‌نی مه‌وله‌وی و ، شیخ به‌هائه‌ددین زووتر کۆچی
دوابی کردو مه‌وله‌وی به‌جی هیشته .

مه‌وله‌وی له‌پۆڤگاری شیخی ضیائه‌ددینیش دا هه‌ر مابوو . . به‌لام
به‌په‌ری و ناسازی !! . .

لیتره دا بۆ نمونوهو بۆ ناسینی شیعی پی گیشتوان دهس بۆ شیعی
 سو فی بهك رائه کیشین که خۆی گیشتووه ته ئه و کهمالی مهعنهوی به .
 تا بهراوردیک له نیوانیان دا بکری . . ئه ویش هزره تی شیخ عومه
 ضیانه ددینه . . که ئه و شیعرانه ی له حالیکه جلالی مهعنهوی دا به
 شیوه ییکی کو تویری فهرموه . . تا بزاین شیعی پی گیشتوان چۆنه
 که ئه فهرمی :-

فهقیهه مه دره سه ی ته و حیدم ئه مرو
 فه ریدی دائیره ی ته فریدم ئه مرو
 رهزا نابم که ئه غیار بیته مه جلیس
 که چه وکانی قه ضای ته بعیدم ئه مرو
 نی به بۆ ئه و نیشانه تا بناسری
 به خۆی من دافیعی ته ردیدم ئه مرو
 له ته نزیها نی به هیچکس ره فیقم
 چرای کاروانسه رای ته مجیدم ئه مرو
 چاؤن کا حمدی باقی عه بدی فانی
 به عیسیان ماوه رای ته حمیدم ئه مرو
 عه لایق ده ردی بی ده زمانه (فهوزی !)
 ره نیسی عه سگه ری ته جریدم ئه مرو

ئه بی بزاین ئه و ئیددیعا یانه و . . ئه و له خۆ باس کردنه زۆر گه وره
 به تایبته مه قامه کانی ته جریدو ته فریدو ته نزیه و ئه وانه ی شیخ عومه
 خۆی به خاوه نیان زانیوه هه مووی هی پاشی گیشته پایه ی (به قسای
 پاش فهنا) ن که له کتیبی ته سه و وه که دا ئه وانه شم هه ر باس کردوه . .
 جا که سیگی وه گو شیخ عومه ئه گه ر به خۆ دا نه به رمی و رانه بیستی قهت

بهرامبهر بهو هموو مه لاچالو گوره پیاوانه‌ی روژگاری خو‌ی شتی‌وا
نافه‌رمی !

ئهو مورشیده پایه‌به‌رزه ئه‌لی : « نی‌یه بو ئهو نیشانه تا بناسری » ،
واته : خودا بی‌وینه‌یه (لیس کمله شیء) ، به‌لام « به خو‌ی من دافیعی
تهدیدم ئه‌مرو » ، واته : ئه‌وه‌ی بیته لای من و بیته شاگردو موریدی
خوداناسی من تهدیده‌که‌ی ده‌فع ئه‌که‌مو ئه‌ی‌که‌یینه‌مه به‌قین . . . واته :
له دل‌ه‌راو‌که‌و دوودلی‌به‌وه ئه‌گاته باوهری ته‌واوو خودای بی‌ئناسینم .
هه‌روه‌ها له دیره شیعیکی قه‌صیده‌ییکیا ئه‌فه‌رمی :-

**له مه‌یخانه‌ی حه‌قیقه‌ت بوومه ساقی مه‌جلیسی ره‌ندان
له حه‌لقه‌ی دائره‌ی عوششاق که به‌س جیکم موعه‌للایه**

به‌لی شیخ عومهر هه‌ر ئهو ساقی‌به‌ته که مه‌وله‌وی و هزاران
عاشقی په‌رسوو‌تاوی‌تریش ده‌ربه‌ده‌ر به‌شوینیا ئه‌گه‌ریین و خو‌ی
فیدا ئه‌کن .

مه‌وله‌وی پارچه شیعیکی پر له ورده‌کاری و هونه‌ری شیعی
نووسیه‌ته خزمه‌تی شیخ عومهریش ، که له‌وینسا پیشانی ئه‌دات دل‌و
گیانی لای شیخ عومهر ضیائه‌ددینه وه جگه ئه‌ویش که‌س بیری لای
مه‌وله‌وی نی‌یه ، که لام‌وایه جوان‌کاری‌به‌کانی ئهو قه‌صیده‌یه ئه‌شکیته‌وه
به‌سه‌ری صوفی‌به‌تی شیعه‌کاندا . له سه‌ره‌قادا ئه‌لی :-

جه من تا دووری ئه‌ر صه‌د فرسه‌نگ بو

ئهر بو یازی بوو زوانم له‌نگ بو

به‌لام چیش که‌روو به‌لام هه‌م‌رازه‌ن

فه‌له‌ک که‌له‌چین چه‌نیم که‌ج بازه‌ن

کاری مه‌ینه‌ش نیستیخواو کلوان

(ضیا) ی ده‌یده‌و دل مه‌گیره‌م تاوان . . . تاد

واته :-

له من تا دووريت نمر صد فرسنگ بين
گهر بين و رازی بم زمانم لهنگ بين
ببهلام چي بکهم بهلام هاورازه
فتهک که لهک چن ، فهلهک که چ بازه
چه قوی مهينه تي ئيسکمی شکان
(ضیا) ی ديدو دل ليم مهگره تاوان

له پاشان ئه لخي :-

غهیری تو ، نازيز ! لهم زه ماندا
کي گوزهر بکا بهم ويراندا ؟! تاد ...

بهم جوړه مهولهوی وه فادار ، مهولهوی خو به که مزان ، مهولهوی
صوفي ، مهولهوی زانا ، مهولهوی فارسی و سۆرانی و هورامی و
عمره بی زان ، مهولهوی دانشمهندو مهلاچاک ، مهولهوی شهیدای
سروشت ، مهولهوی شاعرو مهجلیس ئارا ، مهولهوی ناکام و هژارو
که بهش له پاره و سرمايه ی دنیایی ، مهولهوی کامراره واره ده ولهمه ند له
زانباری و نهدب و ئيسک سوووکي و خوشهويستی دا . . ماوه ی چمن
ساليک ، وه کو پروانه يتي شهیدای پروناکی ، له همرکوي بزوسکه ی
ئاگريک و تروسکه ی چرایيک و پروناکی به کی معنهوی ياتی ئه دی
هه لئيه کوتايه سه ری و ، تا په لويوی نه سووتايين دهس بهردار نه ئه بوو ،
وه کو ههنگ له همرکوي گولئ ، جواني بين ، سه وزه و ئاوي ، هاره ی
به فراوي ، شنه ی شه ماتي بهاتايين په لاماری بو ئه بردو ، تا بوي نه کرا به
زمانی شيعر ههستی خوي ده رئه بزي . . به هزه ی له و جواني و تام و مزديه
ئه برد . . بهلام ئايا گهر دشی چه پ گهر دو خولي گهر دوون قهت گوئي له م

ناوات و خوزگه و ئۆف و ئاخه .. لهم شينه يان له و شادي يانه ههيه !!؟
 ئه وه تا تهرمه كه ي مهوله و يشي دايه بهر بۆ گورستاني (سه رشاته) و
 گوري كرد .. بهلام گه و ره پياويكي وه كو مهوله وي قهت نامري .. ئه وه ي
 خزمه تي به زانياري و به زماني خوي كرد ، ئه وه ي شهيداي جواني و چاكي و
 پاكي بوو ، به لخي تهرمه كه ي له دلي خاكايه ، بهلام يادي له دلي
 خه لكايه ، له دلي خوينه واران و هونه رمه ندان و دلپاكاندايه .. ئه وه تا
 ئه مپروش پاش سه دو هه شت سال له مردني و له پاش به خاك بووني ئه و
 له شه لاوازه ي ، ئه وه تا جاريكي تريش مهوله وي له ناوماندايه و ،
 ئه دره وشي ته وه و ، تيشك ئه داته وه و ، دلي دل داران ئه هه ژيني و
 خوينه واران پال پتوه ئه نيته و دل گه رميان ئه كات بۆ ئه وه ي گه و ره پياوانيان
 له بير نه چنه وه و .. ئه لخي : ئه ي خوينه واري كورد ؛ گه لي تويش
 خوينه واري زور بوون ، گه و ره پياوي زور بوون ، ئه وه گونا نه ي به ئه گه ر
 به م زمانه ي ئه مپرو نه يان نووسيبي ، چونكه له و روژانه دا ئه وان بوون
 نووسين به م زمانه با و نه بووه .. بهلام هونه ر ئه وه ته رو له كورد يك بتواني
 شيعري عه ره بي و فارسي جور ي بلخي و بنووسي له خاوه ن زمان چاكتر ،
 بهلكو له وانيش ، ئه وه ي دانشمه ند نه يين ، بۆي ساخ نه كري ته وه ! .

ئه وه ش بزائين ئه و زماني هه ورامي به ش كه مهوله وي لهم پايه ي
 به رزه دا شيعري پين گو تو وه زماني زكماكي نه بووه كه چي ئه وه تا هه ورامي به
 زاناكانيش له گه ل ئه وه شا كه خوينه واره و شاعيرن به سته م بۆيان ساغ
 ئه كري ته وه !! .

ره وانه شاد ئه ي هه كۆي به رزه فري ئاسماني ئه دهب ! ئه ي په روانه ي
 په رسو و تاوي صوفي گه ري و عيشقي خوابي ! ئه ي ههنگ ! ئه ي په پوله ي
 شهيداي سروشت ! ئه ي زانو داناي گه و ره ! ئه ي (مهوله وي) !

پهراویزه کان :

(۱) له کاتی بهستنی نهم کوره دا نهم (شمرحی عه قیدهی
مرضی به) به تازه خه ریک بوو نه کهوته نامه خانه کانه وه .

(۲) شه نئی : واته : فیعلی له کرده وهی خوئی وه که نیرشاد ، تعلیم .
ذاتی نش واته : فیعلی هیی خوئی بیج وه که زانین ، توانین .

(۳) نه طواری هه فته : نه سهر باوه ری فریدالدینی عطار نه مانه ن :
وادی الطلب ، وادی العشق ، وادی المعرفه ، وادی الاستفجار ، وادی
التوحید ، وادی الحیره ، وادی الفقر والفتی .

جه لاله ددینی رو می له م باره وه نه لئی :

هفت شهر عشق را عطار گشت

ما هنوز اندر خم یک کوچه ایم

له سهر باوه ری نه قشبه ندی به کانیش نه بنه ده مه قام که نه مانه ن :
تهوبه ، ئینابه ، زوه د ، قه ناعت ، وه رع ، صهر ، شوکر ، ته وه ککول ،
ته سلیم ، ره ضا . یان نه لئین : له ری بازی نه قشیدا بیست دائیره یان
بیست قونافی پیشکه وتن له سواووکدها هه به . به دائیره ی ئیمکان
دهس بیج نه کاتو ، به لاته عین دوایی دیت : ئیمکان ، ویلایه تی صوغرا ،
کوبرا ، عولیا ، که مالاتی نوبووه ت .

(۴) چوار ره گزه سروشتی به که - العناصر الطبیعیه الاربعه .

(۵) نهمه فه نای قه لبه که مه قامیکی زور گه وره به .